

בס"ד עלון מס' 221 12.12.2015 – נ' כסליו תשע"ו

לונגסט והערוך שיגיא 054-6868199

זמני ת"א:

כניסת השבת:

16:16

יציאת השבת:

17:16

ר"ת: 17:49

לקבלת העלון

במייל – שלחו

הודעה ל:

sagif_@walla.co.il

זה השער לה' עדיקים יבוא בו

מקץ

חג הגכה שמה

ויהי מקץ שנתים ימים (מא,א)

אמרו במדרש בראשית רבה (פרשת מקץ פט,ג): "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו (תהלים מ,ה) – זה יוסף. ולא פנה אל רהבם (תהלים מ,ה) – על ידי שאמר לשר המשקים (בראשית מ, יד): זכרתני והזכרתני, נתוסף לו שתי שנים.

דברי המדרש תמוהים, בהתחלה מהללים את יוסף כאיש אשר שם ה' מבטחו, ולבסוף מציינים את חוסר הבטחון שלו, שסמך על שר המשקים ועל זה נענש לשבת שנתיים נוספות בכלא. ועוד יש להקשות, מדוע נענש יוסף בזה שביקש משר המשקים שיזכור אותו, הרי עשה בזה השתדלות המותרת ואף רצויה?

הסביר ה'בית הלוי' זיע"א: "מה חטא הוא זה שהשתדל יוסף אצל שר המשקים להשיג ממנו טובה, הלא חייב אדם לעשות כל אשר בידו כשהוא נתון בצרה, ואין זה כלל סתירה לביטחון. אלא שיוסף היה כל כך מופלג במידת הביטחון, עד שלעולם לא רצה בשום השתדלות של בשר ודם, כי אם שם כל מבטחו בשם יתברך. לפיכך הוא עצמו ראה את הדבר לחטא וקיבל עונש על עצמו".

(* אומר הרבי מאמשינוב, "כתוב בסוף פרשת וישב (מ,כג): "ולא זכר שר המשקים את יוסף וישפחהו" – יש כאן כפילות בלשון, אם "ולא זכר", הרי מסתבר כי "וישפחהו" אלא, שיוסף הצדיק נמלך מיד בדעתו, שעשה מעשה רע, בפנותו אל בשר ודם בהשתדלות, והתפלל לפני השם ית' שישכח שר המשקים את העניין, למען לא יפיק תועלת מהשתדלותו. שר המשקים לא זכר את יוסף, משום שיוסף פעל להשכיח ממנו את כל העניין).

ולכן ההשתדלות הקטנה שעשה היתה מיותרת, והוא נענש עבור שאמר לשר המשקים שיזכרוהו. וזה כונת המדרש "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו" זהו יוסף שלעולם "לא פנה אל רהבם" – אלא תמיד היה בוטח רק בקב"ה, ומה הראיה לכך? שהרי ע"י שאמר לשר המשקים זכרתני והזכרתני נתוספו לו שתי שנים, מוכח שהיה במדרגה גדולה של בטחון בה', שגם על ב' מילים של השתדלות נענש.

וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת פְּרַעֲהַ לְאֹמֹר בְּלִעְדֵי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעֲהַ (מא,טז)
אחר ששהה יוסף הצדיק כל כך הרבה שנים בבית הסוהר של מצרים, אחר כל מה שעבר עליו בבית פוטיפר, עתה מריצים אותו מבית הסוהר, והוא צריך לרחוץ את עצמו ולהסתפר, להחליף בגדיו ולעמוד בפני המלך האדיר, מלך מצרים, והנה פרעה אומר לו אני שמעתי עליך שאתה יודע הרבה מחכמת פתרון החלומות, אז ודאי היה לו ליוסף לומר לפרעה, אכן כן, הנני יודע היטב מחכמה זו, שכן למדתי כל זאת עוד לפני בואי לארץ מצרים, ובכך ישב את עצמו ואת בית אביו, אולי בזכות זו ירחם עליו פרעה ויחון אותו לצאת לחופשי. אבל יוסף הצדיק אינו עושה כן, הוא אינו שוכח את חינוכו מבית אביו, ומיד הוא עונה בפשטות לפרעה, "בלעדי", אין זאת מחכמתו, אלא הכל הוא מאת השם יתברך, אני עצמי אין בי חכמה כלל בענין זה של פתרון חלומות, הכל מאת ה' יוסף הצדיק זכה על ידי החינוך שקיבל מבית אביו, לקדש שם שמים בארץ מצרים, ודווקא בזכות הענווה שלו זכה ליקר וגדולה ומצא חן בעיני מלך מצרים, שמיד הסיר טבעתו מעל ידו ויתנה ביד יוסף, ונתן לו את כל מלכות מצרים בידיו. ולא נחה דעתו עד שקרא לו "צפנת פענח", וכמו שתירגם אונקלוס, "מי שכל הסודות גלויים לו". ומאין זכה יוסף לכל זה, הכל היה לו מכח החינוך שקיבל מאביו יעקב אבינו עליו השלום.

וַיַּעַשׂה פְּרַעֲהַ וַיִּפְקֹד פְּקָדִים עַל הָאָרֶץ (מא,לד)
בשנת בצורת אחת, השתרר רעב גדול ועוללים שאלו לחם, התעוררו כמה עסקנים והקימו וועדות עזרה, במטרה לגייס תרומות ולייבא כמויות מזון גדולות לחלוקה לכל דכפין. ככל שעברו הימים התברר, כי מכל הפעילות הנרחבת לא יצא דבר, וככל שהתרבו הוועדות גבר הרעב בקרב העניים. אמר על כך רבי יוסף דב מבריסק: "עכשיו הבנתי מהיכן היתה הודאות ליוסף כי 'יִקְמוּ שְׁנֵי רָעֵב'. הרי לכאורה יתכן שבינתיים תתבטל הגזרה, כמו שאמנם ארע ובמקום שבע שנים היה הרעב רק שנתיים? אלא יוסף פיקח היה. כדי שלא ימצא בדאי, ייעץ לפרעה למנות פְּקָדִים עַל-הָאָרֶץ. הללו יקימו וועדות ויאספו את התבואה כדי לחלק לנצרכים, ובסופו של דבר ישתרר עקב הוועדות הללו רעב כבד בארץ..."

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לְמָה תִּתְּרָאוּ (מב,א)
מה שיותר מוסתר – מאיר יותר: סך הרב גלינסקי שליט"א: כאשר נכנסתי פעם לרבינו הגרא"מ שך זצ"ל וביקש ממני לומר רעיון כלשהו, נענתי ואמרתי: הגמרא (ברכות דף ה') מספרת שרבי אלעזר חלה. עלה רבי יוחנן לבקרו. ראהו מתגורר בבית אפל. "גליה לדרעיה ונפל נהורא" = גילה את זורעו ונתמלא הבית אורה שהיה בשרו מבהיק. ויש לשאול? וכי פניו של רבי יוחנן לא קרנו כזרועו? ואם כן מדוע כשנכנס לבית לא הוואר הבית מאור פניו? אלא – תירץ הגר"י גלינסקי – "מוכח מכאן שרק מה שמוסתר הוא זה שמאיר! והוסיף הרב גלינסקי: רש"י כותב (במדבר א,ב) למה נסמכה פרשת המנורה להקרבת הנשיאים? לפי כשראה אהרון חנוכת הנשיאים חלשה דעתו. אמר לו הקב"ה: חייך שלך גדול משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות. ויש לשאול: במה גדולה הדלקת הנרות מקרבנות הנשיאים? אלא שהקרבנות היו על המזבח החיצון ובפרסום, ואילו ההדלקה נעשתה בפנים ובחשאי!

מסופר בגמרא (עבודה זרה דף יח) על רבי חנינא בן תרדיון ששאל את רבי יוסי בן קיסמא, "מה אני לחיי העולם הבא?" והשיב: "כלום מעשה בא לידך?" אמר לו: "מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים". אמר לו: "מחלקך יהא חלקי". .. והיינו, אף שעשה רבי חנינא דברים נשגבים בחייו, שהרביץ תורה במסירות נפש וכו', אף על פי כן אין כמו מעשה זה שנעשה בו המצוה בשלימות ככל מה שאפשר, שהיה בצינעא ולא היה בזה פירסום כשאר המצוות, לכן יש בו כח להבטיח חיי עולם הבא.

להנמיך גובה ('אפריון לשלמה' גיליון 147)

לפעמים אדם רוצה משהו מהקב"ה, אבל אין לו זכויות. זה לא רשום לו בתוכניות, וגם לא מגיע לו... אבל יש מידה אחת, שאם אדם רוכש אותה, יכולה היא לעקוף את כל המכשולים המעכבים להשגת מבוקשו. מדת החן. חן זה חנינם. לא מגיע לך, אבל אם מצאת חן בעיני ה', הוא יתן לך כל מה שאתה רוצה. אומר אור החיים הקדוש: נח לא ניצל מהמבול בעבור מעשיו וצדקותו, ולכן הוצרך לומר שמצא חן, מדת החן היא הסיבה שסובבה את הצלתו של נח. גם יוסף זכה למדת החן (בראשית לט, כא): "וַיִּתֵּן חֲנוּן בְּעֵינֵי שַׂר בֵּית הַסֵּהֶר". איך משיגים את המידה הזו? כתוב באר"י ז"ל שבחנוכה ניתן להשיג את מדת החן. לכן הפרשיות הללו, שעוסקות ביוסף, סמוכות לחנוכה. ואיך יוסף זכה לחן? אע"פ ששר בית הסוהר נתן את כל האסירים ביד יוסף, "וְיָאֵת כָּל אֲשֶׁר עֲשִׂים שָׁם הוּא הִיָּה עֹשֶׂה...". (שם לט, כב). למרות שהוא היה המנהל של הכלא, לא היה מתנהג בשררה ולא מונע את עצמו מכל תשמיש אשר עושים שם האסירים, מה שהם היו עושים, הוא היה עושה. וזה העיד על מזגו הטוב, ובעבור זה מצא חן וחסד בעיני השי"ת. בדר"כ בעל מכולת לא מסדר את מוצרים במדפים, הוא גם לא מרים לכלוכים מהרצפה, ובטח שלא מפנה את האשפה. את זה עושים הפועלים שלו, הוא בדר"כ יושב על הקופה. זה בזיון בשבילו לסדר את המדפים. זכותו, זה המעמד שלו. אבל הוא לעולם לא ימצא חן בעיני ה'. גם הגנת לא מוכנה להחליף חיתולים, יש סייעת שהיא תעשה את זה. אבל מסכן הילד הזה סובל מחיתול גרעיני... זו לא העבודה שלה, היא פה על תקן, היא עשתה תואר. צודקת, זה לא התפקיד שלה, אבל אין לה סיכוי למצוא חן! תבינו, יש צדיקים שלא מוצאים חן בעיני ה'!! לנח לא הועילה צדקותו!! רק החן הציל אותו מהמבול! רק אם יכנסו אליך לחנות, ולא יבחינו מי בעל הבית ומי העובד, רק אז תקבל גם מה שלא מגיע לך! לזה מסוגלת חנוכה, להנמיך גובה. "וְלַעֲנִיִּים יִתֵּן חֵן" (משלי ג, ד).

לפרסם ברחוב ('אפריון לשלמה' גיליון 147)

מה משותף בין נרות חנוכה לארבע כוסות של פסח? את שתי המצוות הללו תיקנו חכמים משום פרסומי ניסא. ומה הנפקא-מינה ההלכתית שזה משום פרסומי ניסא? שאם לאדם אין כסף לארבע כוסות או לנר חנוכה, הוא צריך למכור את כסותו, או לחזור על הפתחים. זה כח הפרסומי ניסא. אני לא מבין... ארבע כוסות משהו מאיתנו שותה ברחוב? לא. ואף על פי כן זה פרסומי ניסא. משהו מאיתנו קורא מגילה ברחוב? לא. ואף על פי כן זה פרסומי ניסא. מה קרה שפתאום בחנוכה מדליקים נרות ברחוב? אומר ה'אפריון': כשעם ישראל יצאו ממצרים כל העולם שמע על זה, כל העולם נרגש, אפילו ביריחו נמסו לבבות. חיל אחו יושבי פלשת, אז נבהלו אלופי אדום, אילי מואב יאחזמו רעד. ממילא אם כולם זוכרים את הנס הענק שנעשה לנו במצרים, כשמגיע פסח כל מה שאתה צריך לעשות זה רק להזכיר לעצמך את הנס. בפורים תלו את המן על עץ 25 מטר, זה נכתב בדברי הימים למלכי מדי ופרס. כל העולם יודע מהנס הזה, לכן מספיקה רק תזכורת. אבל בחנוכה, כשהקב"ה חולל לנו את נס פך השמן, היהודים שבבני ברק ידעו מהנס הזה? לא. והיהודים שבפתח תקווה? גם לא. היוונים ידעו מהנס הזה? אף אחד לא ידע, רק הכהנים שעבדו באותו השבוע בבית המקדש ידעו מהנס של פך השמן. טוב, נס נסתר, אבל מי אמר שזו מצוה לפרסם? אולי הקב"ה עשה את הנס בסתר, כדי שזה לא יתפרסם?... אומר המדרש: אילו היה יודע ראובן שעתיד לפרסמו הכתוב: "וישמע ראובן ויצילו מידם", על כתיפו היה נושאו ומוליכו אצל אביו. וכי ראובן חס וחלילה היה איזה פוליטיקאי קטן? כמו זה שכשיש שביתת זבל הוא רץ עם מטאטא שיאמרו שהוא השתתף בניקיון. ואם הוא היה יודע שיש מצלמות, אז הוא היה מביא גם את אשתו עם ספונג'ה.. כזה היה ראובן? מדברים פה על השבטים הקדושים!... ובכלל, איזו מן הצלה זו לזרוק את יוסף לבור מלא בנחשים? אלא ראובן רצה להציל את יוסף, אך הוא לא רצה שיתלו בו את ההצלה. ולכן הוא הציע בדרך עקיפה שלא צריך ללכלך את הידיים בדם, אפשר לזרוק אותו לבור, והוא סמך על זכותו של אביהם שתגן בעד יוסף. יוצא שראובן רצה לעשות בסתר, ובכל זאת פרסמו הכתוב. זה רצון ה'. לכן גם כשהקב"ה עושה לנו נס, אפילו שזה בסתר, הוא רוצה שנפרסם אותו בגלוי. אז אם אף אחד לא ידע מנס השמן, את זה צריך לפרסם ברחוב.

מוכר ספרים או עוזר לכומר?

לעירו של הגאון רבי חיים לייב מישקובסקי זצ"ל, אב"ד סטאויסק שבפולין, בא סוחר שמכר תשמישי קדושה: מזוזות, ציציות וסידורים. הוא הניח את סחורתו על השולחן שבבית – הכנסת כדי להציגה לפני המתפללים. ניגש הרב אל השולחן, ומבטו נתקל בחבילה של ספרים שכתבו המשכילים. מיד קיים הרב "ובערת הרע מקרבך", לקח את הספרים והשליכם אל התנור הבוהר. כעס הסוחר: "הרב גרם לי הפסד מרובה, איך אוכל לפרנס את בני ביתי מן הפרוטות המועטות שאני מרוויח ממכירת מזוזה או חבילה של ציציות? עיקר פרנסתי מן הספרים האלה, שאינם ספרים כה גרועים. אלו ספרים שכתבו אותם יהודים". ענה לו הרב: "בשביל הספרים השרופים אשלם לך מכיסי, אולם במה שנוגע לפרנסתך, אין אדם רשאי לעשות מסחר בספרי מינות, ועליך לחפש מקור אחר לפרנסתך". הסוחר רטן על שהרב מפריע לו להרוויח את לחמו, והרב הבטיח לו כי ישתדל לעזור לו למצוא פרנסה אחרת. למחרת, אחרי תפילת שחרית, ניגש הסוחר בפנים נפולות אל הרב כדי להזכירו לקיים את הבטחתו. הרב השיבו כי ביקש מהשמש להזמין אל ביתו את הכומר, והוא מקווה שיוכל להשיג לו בעזרתו משרה הגונה. הסוחר התעניין לדעת כיצד יוכל להיוושע על ידי הכומר. "פשוט מאוד", ענה הרב: "לפני כשבוע סיפר לי הכומר כי הגוי שהיה מצלצל בכל יום בבוקר בבית התפילה שלו מת, ואני רוצה לבקשו לתת לך את המשרה הזאת כדי שתוכל להתפרנס בכבוד". הזדעזע הסוחר: "האם חושב הרב כי לעת זקנתי אהיה סגן לכומר לעבודה זרה? השיב לו הרב: "חשוב בעצמך, לצלצל בשביל לעורר את הגויים משנתם ללכת לבית אידם אתה מהסט אבל למכור ספרי מינות לילדי ישראל בטענה שאינם כה גרועים, אתה מסכים...!! הלא בסופו של דבר עלולים ספרים אלה לעורר את יצרם הרע' וילכו בעצמם לעבוד עבודה זרה." כשנכנסו היוונים להיכל, טימאו את כל השמנים שבהיכל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול". (שבת כא).

יצר הרע מערים מכשולים מבית ומחוץ. גדולי ישראל מכירים את תחבולותיו של היצר-הרע, הם אלה שנחלצים לעמוד על המשמר, להתייצב נגדו, להילחם בו במסירות נפש ולשמור על פך השמן הטהור, לבל תעכיר שום תערובת זרה את השמן הזך והמזוכך. (מרובה לצמא)

רמז לחנוכה מהפרשה:

שְׁבֵרוּ לָנוּ מַעַט אֶכֶל (מג,ב)

מפסוק זה יש לנו רמז לנרות החנוכה: שְׁבֵרוּ לָנוּ – נשבור את המילה לָנוּ שהיא בגימטריה 86, נקבל 43. ו"מַעַט אֶכֶל", מַעַט מהמילה אֶכֶל, היינו אות א' מהמילה אֶכֶל, שהיא בגימטריה 1. מכאן $43+1=44$ כמניין הנרות שאנו מדליקין בחג החנוכה.

בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, לירון אמיר וענבל בני פנינה, הילה בת אסתר, גיא בן חוה, חמוטל בת ויקטוריה, שגיב בן רותי.

הצלחה ופרנסה טובה: לשגיב בן מרים, מורן בת רותי, אלכסי בן אירנה, לירון בן פנינה.

לרפואה שלמה: ציפורה בת מורוור, לציפורה בת מרים, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה.

לעילוי נשמת: אהרון רפאל בן רבקה ז"ל, בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשוילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מזולה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, זקלין לוי בת מסעודה ז"ל.